

ปัญหากฎหมายว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ : ศึกษากรณีการกำกับดูแลราคาสินค้าหรือบริการโดยรัฐ

เสาวนีย์ พลอยคำ¹

รองศาสตราจารย์ ดร. ภูมิ โสภคเหมาะ²

บทคัดย่อ

การกำกับดูแลราคาสินค้าหรือบริการในประเทศแม้ว่ารัฐจะมีกฎหมาย คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 มาคุ้มครองประชาชนผู้บริโภคให้ได้รับความเป็นธรรมในด้านราคาสินค้าหรือบริการและกำกับดูแลพฤติกรรมการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการแล้วก็ตาม แต่ก็ยังไม่สามารถที่จะกำกับดูแลได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

แม้ว่ารัฐจะมีมาตรการให้ผู้ประกอบธุรกิจปิดป้ายแสดงราคาสินค้าหรือบริการแล้วก็ตามก็ยังพบว่าผู้ประกอบการบางรายได้อาศัยช่องว่างของกฎหมายเอารัดเอาเปรียบผู้บริโภค โดยการไม่ติดป้ายแสดงราคาสินค้าหรือบริการ ส่งผลให้ประชาชนผู้บริโภคไม่สามารถเปรียบเทียบราคาก่อนซื้อสินค้าหรือรับบริการนั้นๆ ได้ อีกทั้งการกำกับดูแลเกี่ยวกับการปิดป้ายแสดงราคาสินค้าหรือบริการดังกล่าวนี้ยังไม่มีผลชัดเจนเพียงพอ เนื่องด้วยบทบัญญัติในมาตรา 28 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 นั้นได้กำหนดให้คณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการมีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการที่จะกำหนดให้มีการแสดงราคาสินค้าหรือบริการได้ แต่เนื่องจากคณะกรรมการข้างต้นมิได้กำหนดให้สินค้าหรือบริการทุกรายการต้องปิดป้ายแสดงราคาสินค้าหรือบริการ ทำให้การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการปิดป้ายแสดงราคาสินค้าหรือบริการ เพื่อพิทักษ์สิทธิและคุ้มครองผู้บริโภคไม่สามารถใช้บังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อีกทั้ง มาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 นั้นได้กำหนดห้ามมิให้ผู้ประกอบธุรกิจดำเนินการใดๆ โดยจงใจที่จะทำให้ราคาต่ำเกินสมควร หรือสูงเกินสมควร หรือทำให้เกิดความปั่นป่วนซึ่งราคาของสินค้าหรือบริการใด โดยให้อำนาจการใช้ดุลพินิจแก่คณะกรรมการว่าอาจกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการที่ถือว่าเป็นการทำให้ราคาต่ำเกินสมควร หรือสูงเกินสมควร หรือทำให้เกิดความปั่นป่วนซึ่งราคาของสินค้าหรือบริการใดก็ได้ หลักเกณฑ์และวิธีการดังกล่าวเมื่อได้กำหนดแล้วให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งปัจจุบันคณะกรรมการยังมีได้ออกหลักเกณฑ์และวิธีการดังกล่าวมาใช้บังคับ ดังนั้น

¹ นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

² ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

จะเห็นได้ว่าผู้ใช้กฎหมายคือพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐจะเป็นผู้ให้ความเห็นว่าลักษณะของการกระทำแต่ละ
ไหน เพียงใด ที่จะมีลักษณะเป็นการจงใจที่จะทำให้ราคาต่ำเกินสมควร หรือสูงเกินสมควร หรือทำให้เกิด
ความปั่นป่วนซึ่งราคาของสินค้าหรือบริการใด ดังนั้น จึงเป็นการให้ดุลพินิจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยไม่มี
หลักเกณฑ์ยึดถือปฏิบัติโดยตรงว่าการกระทำอย่างใดเป็นการกระทำที่ราคาสินค้าหรือบริการต่ำเกินสมควร
หรือสูงเกินสมควร ด้วยเหตุนี้รัฐจะต้องปิดช่องว่างของกฎหมาย โดยการกำหนดให้มีหลักเกณฑ์ และวิธีการ
ในการกำกับดูแลผู้ประกอบการและเพื่อเป็นการพิทักษ์สิทธิผู้บริโภคให้ได้รับความเป็นธรรมด้านราคาสินค้า
หรือบริการตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ต่อไป

1. บทนำ

ประเทศไทยมีระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมหรือเรียกว่าระบบทุนนิยม ซึ่งรัฐบาลจะไม่เข้าไป
แทรกแซงในตลาดการค้าและการผลิต แต่จะปล่อยให้เอกชนดำเนินธุรกิจไปตามกลไกตลาดอย่างเสรี
กล่าวคือหากผู้บริโภคมีความต้องการสินค้าชนิดใดสูงที่เรียกว่าอุปสงค์สูงก็ย่อมส่งผลให้ราคาของสินค้านั้นๆ
สูงขึ้นตามไปด้วย ส่วนกรณีทางด้านผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการเมื่อเห็นว่าสินค้านั้นมีราคาสูงและ
ผู้บริโภคมีความต้องการมาก ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการก็จะเพิ่มปริมาณการผลิตให้มากขึ้นเพื่อให้เพียงพอต่อ
ความต้องการของผู้บริโภค หรือที่เรียกว่าเป็นการเพิ่มอุปทาน ดังนั้น ในระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมจึงเป็น
ระบบเศรษฐกิจแบบเปิดโอกาสให้แก่ผู้ประกอบการและผู้บริโภค สามารถต่อรองและใช้กลไกของตลาด
เป็นตัวกำหนดราคาและปริมาณตามที่เห็นสมควรได้

การกำกับดูแลราคาสินค้าหรือบริการในประเทศไทยนั้นได้มีการตรากฎหมายออกมาใช้บังคับ
หลายฉบับ ไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติป้องกันการค้ากำไรเกินควร พ.ศ. 2480 และต่อมาได้มีการตรากฎหมาย
เพิ่มเติมขึ้นอีก 2 ฉบับ คือพระราชบัญญัติป้องกันการค้ากำไรเกินควร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2483 และพระราชบัญญัติ
ป้องกันการค้ากำไรเกินควร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2484 โดยมุ่งควบคุมราคาสินค้าที่ประชาชนจำเป็นต้องซื้อใน
เวลาฉุกเฉินเกิดสงครามหรือประกาศใช้กฎอัยการศึกเพื่อป้องกันผู้ขายมิให้ฉกฉวยโอกาสขึ้นราคาสินค้าอัน
จะทำให้เกิดความปั่นป่วนวุ่นวายในบ้านเมือง

เมื่อระบบการค้าภายในประเทศมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะของตลาดโลก มีผล
ทำให้บทบัญญัติที่กำหนดไว้ในกฎหมายทั้ง 3 ฉบับไม่สามารถกำกับดูแลระบบการค้าของประเทศได้อย่างมี
ประสิทธิภาพจึงมีการยกเลิกกฎหมายทั้ง 3 ฉบับและตราพระราชบัญญัติป้องกันการค้ากำไรเกินควร พ.ศ. 2490
ออกมาใช้บังคับ โดยกำหนดให้มีมาตรการป้องกันการค้ากำไรเกินควรซึ่งจะขยายมาตรการให้กว้างมากขึ้น
และต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันการค้ากำไรเกินควร พ.ศ. 2490 (ฉบับที่ 2) พ.ศ.

เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าด้านการค้าของประเทศเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทำให้มาตรการต่างๆ ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันการการค้ากำไรเกินควร พ.ศ. 2490 และที่แก้ไขเพิ่มเติมไม่เหมาะสมเพียงพอที่จะรักษาสิทธิประโยชน์ของผู้บริโภคในการป้องกันไม่ให้ราคาสินค้าสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ประกอบกับขณะนั้นประเทศไทยยังไม่มีบทบัญญัติกฎหมายใดที่จะควบคุมผู้ประกอบการไม่ให้มีการรวมตัวกันเพื่อกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการกระทำอันเป็นการผูกขาดหรือจำกัดการแข่งขันในการประกอบธุรกิจ รวมถึงบทบัญญัติเรื่องการดูแลบริการต่างๆ จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด พ.ศ. 2522 ออกมาใช้บังคับเพื่อให้มีบทบัญญัติที่ครอบคลุมถึงมาตรการต่างๆ ตามที่ได้กล่าวมาซึ่งกฎหมายฉบับดังกล่าวใช้บังคับมาตั้งแต่วันที่ 2 พฤษภาคม 2522 จนถึง พ.ศ. 2542 ซึ่งมีการบังคับใช้มาตรการต่างๆ โดยมีคณะกรรมการกลางในการดูแลราคาสินค้าหรือบริการ ตลอดจนการใช้มาตรการในการป้องกันการผูกขาดและการรวมตัวกันกำหนดราคาสินค้ามาโดยตลอดจนถึงระหว่างปี พ.ศ. 2540 ได้เกิดปัญหาทางการค้าต่อเนื่องจากกระแสการค้าโลกที่ทะลักเข้ามาในประเทศไทย ทำให้ระบบการค้าและบริการมีความเปลี่ยนแปลงที่รุนแรงขึ้น จึงได้มีการปรับปรุงกฎหมายกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาดให้มีความเหมาะสมจึงกำหนดให้มีการแยกสาระสำคัญของกฎหมายฉบับดังกล่าวออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นการกำกับดูแลเรื่องราคาสินค้าและปริมาณสินค้า และส่วนที่ 2 คือ การป้องกันการผูกขาดและการแข่งขันที่เป็นธรรม³ จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าหรือบริการ พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2542 ขึ้นใช้บังคับแยกออกจากกันและใช้บังคับมาจนถึงทุกวันนี้

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ารัฐจะมีการตรากฎหมาย คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าหรือบริการ พ.ศ. 2542 ออกมาใช้บังคับเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคให้ได้รับความเป็นธรรมในด้านราคาหรือบริการและกำกับดูแลผู้ประกอบการแล้วก็ตาม แต่ก็ยังพบว่าในการกำกับดูแลผู้ประกอบการดังกล่าวนี้ รัฐยังไม่สามารถกำกับดูแลได้อย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เห็นได้จากการที่ผู้ประกอบการบางรายยังมีการฉวยโอกาสเอารัดเอาเปรียบผู้บริโภคโดยการไม่ติดป้ายแสดงราคาสินค้าหรือบริการ หรือติดป้ายแสดงราคาสินค้าหรือบริการในลักษณะที่ไม่ชัดเจน ส่งผลให้ประชาชนผู้บริโภคไม่สามารถเปรียบเทียบราคาก่อนซื้อสินค้าหรือรับบริการนั้นๆ ได้ อีกทั้งการกำกับดูแลเกี่ยวกับการปิดป้ายแสดงราคาสินค้าดังกล่าวนี้ยังมีความชัดเจนไม่เพียงพอ เนื่องด้วยบทบัญญัติของกฎหมายในมาตรา 28 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 นั้นได้กำหนดให้คณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการมีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการที่จะกำหนดให้มีการแสดงราคาสินค้าหรือบริการได้ แต่เนื่องจากคณะกรรมการดังกล่าว

³ อุดุลย์ ยูวาทิทยาพาณิชย์, คำอธิบายกฎหมายพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542, กรมการค้าภายใน, 2556, น. 1.

มิได้กำหนดให้สินค้าหรือบริการทุกรายการต้องปิดป้ายแสดงราคาสินค้าหรือบริการ ทำให้การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการปิดป้ายแสดงราคาสินค้าหรือบริการ เพื่อพิทักษ์สิทธิและคุ้มครองผู้บริโภคไม่สามารถใช้บังคับได้อย่างครอบคลุม อีกทั้งการกำหนดรายการสินค้าหรือบริการเหล่านั้นส่วนใหญ่ได้กำหนดเป็นคำกว้างหรือความหมายอย่างกว้าง ทำให้ผู้บังคับใช้กฎหมายคือพนักงานเจ้าหน้าที่และเอกชนซึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจที่ถูกบังคับใช้กฎหมายมีปัญหาเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่ว่าสินค้าเหล่านั้นอยู่ในรายการที่จะต้องปิดป้ายแสดงราคาสินค้าหรือบริการหรือไม่ เนื้อหาของพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการนี้เป็นกฎหมายที่มีโทษทางอาญา ดังนั้นการใช้และการตีความของกฎหมายจึงจำเป็นต้องมีการตีความโดยเคร่งครัดไม่ควรตีความแบบขยายความโดยไม่มีขอบเขต

มาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 นั้นได้กำหนดห้ามมิให้ผู้ประกอบธุรกิจดำเนินการใดๆ โดยจงใจที่จะทำให้ราคาต่ำเกินสมควร หรือสูงเกินสมควร หรือทำให้เกิดความปั่นป่วนซึ่งราคาของสินค้าหรือบริการใด โดยให้อำนาจการใช้ดุลพินิจแก่คณะกรรมการว่า อาจกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการที่ถือว่าเป็นการทำให้ราคาต่ำเกินสมควร หรือสูงเกินสมควร หรือทำให้เกิดความปั่นป่วนซึ่งราคาของสินค้าหรือบริการใดก็ได้ หลักเกณฑ์และวิธีการดังกล่าวเมื่อได้กำหนดแล้วให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งปัจจุบันคณะกรรมการยังมีได้ออกหลักเกณฑ์และวิธีการดังกล่าวมาใช้บังคับ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าผู้ซึ่งกฎหมายคือพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ที่จะชี้ว่าลักษณะของการกระทำแต่ละใด เพียงใด ที่จะมีลักษณะเป็นการกระทำให้ราคาสูงหรือต่ำเกินสมควรหรือทำให้เกิดความปั่นป่วนซึ่งราคาของสินค้าหรือบริการ ซึ่งการกำหนดกฎหมายในลักษณะนี้เป็นการกำหนดกฎหมายในลักษณะที่ให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ดุลพินิจ โดยไม่มีหลักเกณฑ์มายึดถือปฏิบัติโดยตรงว่าการกระทำอย่างไรเป็นการกระทำให้ต่ำเกินสมควรหรือสูงเกินสมควร

สำหรับประเด็นการพิจารณาว่า การทำอย่างไรจะเป็นการทำให้ราคาต่ำเกินสมควร หรือสูงเกินสมควร หรือทำให้เกิดความปั่นป่วนซึ่งราคาของสินค้านั้น สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ตอบข้อหารือประเด็นดังกล่าวไว้เมื่อมีนาคม 2541 ในครั้งที่ยังใช้การตราพระราชบัญญัติการกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด พ.ศ. 2522 ออกมาใช้บังคับ ซึ่งได้ตอบข้อหารือความว่า “การที่มาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติการกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด พ.ศ. 2522 มิได้ระบุเกณฑ์การพิจารณาเกี่ยวกับการกระทำให้ราคาสินค้าตกต่ำเกินสมควร หรือสูงเกินสมควร หรือทำให้เกิดราคาสินค้านั้นปั่นป่วนไว้ ทำให้การที่จะพิจารณาว่าราคาสินค้าตกต่ำเกินสมควรหรือสูงเกินสมควรหรือเกิดความปั่นป่วนหรือไม่ จึงไม่อาจพิจารณาเพียงเฉพาะตัวของผู้ประกอบการที่กระทำเท่านั้น แต่จะต้องพิจารณาเปรียบเทียบถึงราคาสินค้าในตลาดด้วย ส่วนกรณีที่ว่าเกณฑ์ของราคาเท่าใดจึงจะถือว่าเกินสมควรนั้น เป็นกรณีที่ต้องพิจารณาจากราคา

ตลาดเป็นกรณีๆ ไป”⁴ แต่อย่างไรปัจจุบันก็ยังไม่มีการจัดทำหลักเกณฑ์โดยตรงที่จะพิจารณาว่าการกระทำใดเป็นการทำให้ราคาต่ำเกินสมควร หรือสูงเกินสมควร หรือทำให้เกิดความปั่นป่วนซึ่งราคาของสินค้าหรือบริการ

ดังนั้น เพื่อให้การกำกับดูแลราคาสินค้าหรือบริการ โดยรัฐบรรลุผลสำเร็จตามเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ของกฎหมาย วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงมุ่งศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำกับดูแลราคาสินค้าหรือบริการของประเทศไทยเปรียบเทียบกับของต่างประเทศ เพื่อค้นหามาตรการและกลไกทางกฎหมายที่เหมาะสมในการกำกับดูแลราคาสินค้าหรือบริการ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคให้ได้รับความเป็นธรรมต่อไป

2. เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำกับดูแลราคาสินค้าหรือบริการของประเทศไทยกับของต่างประเทศ

2.1 มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำกับดูแลราคาสินค้าหรือบริการของประเทศไทย

ประเทศไทยได้ดำเนินการกำกับดูแลราคาสินค้าและบริการ โดยได้กำหนดไว้ในมาตรา 28 และมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 สำหรับในส่วนของการปิดป้ายแสดงราคาสินค้านั้นได้บัญญัติไว้ในมาตรา 28 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 กำหนดให้คณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ มีอำนาจในการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการแสดงราคาสินค้าและบริการ ได้ ซึ่งคณะกรรมการดังกล่าวจะมีการพิจารณาและทบทวนรายการสินค้าที่จะต้องมีการปิดป้ายแสดงราคาสินค้าหรือบริการเป็นประจำอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง หากพบว่าสินค้านั้นๆ ยังไม่ได้ถูกกำหนดไว้ในบัญชีรายการที่จะต้องปิดป้ายแสดงราคา ก็จะต้องมีการออกประกาศเพิ่มเติมเพื่อให้สินค้านั้นๆ อยู่ในบังคับต้องปิดป้ายแสดงราคา

สำหรับหลักเกณฑ์การกำหนดราคาว่าการกระทำอย่างไรจะเป็นการทำให้ราคาต่ำเกินสมควร หรือสูงเกินสมควร หรือทำให้เกิดความปั่นป่วนซึ่งราคาของสินค้าหรือบริการได้นั้น ตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 29 กฎหมายได้ให้อำนาจแก่คณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ในการใช้ดุลพินิจว่า อาจะกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการ ที่ถือเป็นการทำให้ราคาต่ำเกินสมควร หรือสูงเกินสมควร หรือทำให้เกิดความปั่นป่วน ซึ่งราคาของสินค้าหรือบริการใดก็ได้ แต่ในปัจจุบันนี้ หลักเกณฑ์ดังกล่าวยังไม่ได้ถูกกำหนดออกมาใช้บังคับแต่อย่างใด

⁴ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, “บันทึก เรื่อง ปัญหาข้อกฎหมายตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด พ.ศ. 2522” เลขเสร็จ 105/2541, น.4.

2.2 มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำกับดูแลราคาสินค้าหรือบริการของต่างประเทศ

2.2.1 สาธารณรัฐฟิลิปปินส์

สาธารณรัฐฟิลิปปินส์มีกฎหมายที่ตราขึ้นมาเพื่อรักษาเสถียรภาพของราคาและแม้ว่า กฎหมายดังกล่าวจะได้รับการบัญญัติขึ้นมาเพื่อควบคุมราคาสินค้าในภาวะสงครามหรือภาวะฉุกเฉินแต่ก็มีบทบัญญัติเกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลราคาสินค้าในปัจจุบันเช่นกัน สำหรับในส่วนของ การกำกับดูแลการแสดงราคาสินค้าหรือบริการนั้นสามารถสรุปได้ ดังนี้

บทบัญญัติเรื่องป้ายแสดงราคาสินค้านี้ ได้กำหนดให้สินค้าอุปโภคบริโภคทั้งหมดที่เสนอขายให้กับประชาชนทั่วไปในร้านค้าปลีกนั้นต้องมีป้ายแสดงราคาหรือเครื่องหมายระบุราคา โดยมีขนาดข้อความอย่างเหมาะสม สินค้าอุปโภคบริโภคดังกล่าวจะต้องไม่ขายในราคาที่สูงกว่าราคาที่กำหนดไว้ในป้ายราคา ป้ายราคาเป็นป้ายกำกับที่แนบกับสินค้าที่ระบุราคาที่เสนอขายเพื่อให้ผู้ซื้อที่มีข้อมูลที่เพียงพอและมีข้อมูลเพื่อให้สามารถเปรียบเทียบคุณภาพและราคาของสินค้า สำหรับวิธีการแสดงป้ายราคานี้ให้เขียนให้ชัดเจน โดยระบุราคาสินค้าต่อหน่วย เช่น ราคาต่อชิ้น ชุด คู่ โหล กิโลกรัม มิเตอร์ลิตร เป็นต้น⁵

กรณีการรักษาเสถียรภาพของราคา สามารถสรุปได้ว่าการกำกับดูแลด้านราคาสินค้านั้น รัฐจะกำหนดราคาสินค้าในราคาที่เหมาะสมและไม่ส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนหรือกำไรจากการลงทุนที่ถูกต้องตามกฎหมายโดยการกำหนดราคาของสินค้าดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการเอาเปรียบผู้บริโภคในลักษณะเป็นการกระทำให้ราคาสูงหรือต่ำเกินสมควรหรือทำให้เกิดความปั่นป่วนซึ่งราคาของสินค้าหรือบริการ⁶

2.2.2 สาธารณรัฐประชาชนจีน

สาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นประเทศที่ใช้กฎหมายควบคุมราคาสินค้าและบริการเพื่อเข้าแทรกแซงกลไกตลาดในสินค้าเกษตร รัฐบาลจึงใช้วิธีการแทรกแซงราคาสินค้าเพื่อป้องกันและบรรเทาปัญหาการค้ากำไรเกินควร สำหรับในส่วนของ การกำกับดูแลการแสดงราคาสินค้าหรือบริการนั้นสามารถสรุปได้ ดังนี้⁷

⁵ Republic Act No.71, สืบค้นเมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2560, <http://www.chanrobles.com/RepublicActNo.71.html#>.

WVThjuvyjDc

⁶ Republic Act No. 7581, สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2560, จาก http://www.dilg.gov.ph/PDF_File/issuances/republic_acts/RA_7581.PDF

⁷ ลาวัณย์ ถนัดศิลป์กุล และคณะ, รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) เล่ม 2 โครงการพัฒนากฎหมายภายในประเทศเพื่อรองรับการเปิดเสรีการค้า, โดยสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มีนาคม 2556, กรุงเทพฯ : กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์, น.810-812.

การกำหนดราคาสินค้าหรือบริการของผู้ประกอบการนั้น ผู้ประกอบการจะต้องระบุราคาสินค้า ชื่อสินค้า เครื่องหมายการค้า แหล่งกำเนิดสินค้า ชนิด ประเภท มาตรฐาน ขนาด และราคาต่อหน่วยของสินค้าตาม ข้อกำหนดของหน่วยงานราชการที่ได้กำหนดไว้ โดยที่ผู้ประกอบการจะเรียกเก็บราคาสินค้าหรือบริการ นอกเหนือจากราคาที่กำหนดไว้บนตัวสินค้าไม่ได้

การกำหนดราคาหรือบริการของสาธารณรัฐประชาชนจีนนั้น สินค้าบางชนิดถูกกำหนดราคา สินค้าและบริการตามราคาชี้แนะหรือราคาแนะนำของรัฐบาลหรือราคาที่กำหนดโดยรัฐบาล ซึ่งรัฐบาลจะ ประกาศราคาสินค้าที่รัฐบาลชี้แนะหรือราคาแนะนำเป็นราคาขั้นต่ำและราคาสูงสุด โดยให้ผู้ประกอบการมี อิสระในการกำหนดราคาภายในขอบเขตของราคาขั้นต่ำและราคาขั้นสูงเท่านั้น และสำหรับอีกกรณีหนึ่งคือ ราคาที่รัฐบาลกำหนดเป็นราคาคงที่ให้ผู้ประกอบการจำหน่าย สินค้า ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับประกาศของรัฐบาลเป็น สำคัญด้วย

2.2.3 สาธารณรัฐสิงคโปร์

สาธารณรัฐสิงคโปร์มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลราคาสินค้าและบริการ โดยมี บทบัญญัติเกี่ยวกับการควบคุมราคาสินค้าและบริการไว้หลายประการ เช่น การแต่งตั้งผู้ควบคุมราคา หน้าที่ ของผู้ควบคุมราคา ตลอดจนการแสดงราคาสินค้าหรือบริการหรือเครื่องหมายราคา สำหรับในส่วนของการ กำกับดูแลการแสดงราคาสินค้าหรือบริการนั้นสามารถสรุปได้ ดังนี้

บุคคลใดก็ตามที่ขายสินค้าที่ควบคุมด้วยราคาต้องกำหนดให้มีเครื่องหมายหรือฉลากให้ติดกับ สินค้าที่ควบคุมด้วยราคาหรือภาระบรรจุของสินค้าที่ควบคุมด้วยราคาดังกล่าว หรือสิ่งที่จะระบุถึงคุณภาพ ราคา หรือแหล่งกำเนิดของสินค้าที่ควบคุมด้วยราคา⁸

2.2.4 สหพันธรัฐมาเลเซีย

สหพันธรัฐมาเลเซียมีกฎหมายที่สำคัญเกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลราคาสินค้าและบริการของ สหพันธรัฐมาเลเซีย โดยการบัญญัติเกี่ยวกับการควบคุมราคาสินค้าและบริการไว้หลายประการ เช่น การ กำหนดราคาและค่าใช้จ่าย อำนาจของผู้ควบคุมราคาในการตรวจสอบราคาสินค้าและบริการ อำนาจของผู้ ควบคุมราคาในการกำหนดราคาหรือค่าใช้จ่ายตามพื้นที่ กลไกการตรวจสอบผลกำไรสูงเกินสมควร ตลอดจนหน้าที่ของผู้ขายในการแสดงราคาสินค้าหรือบริการหรือเครื่องหมายราคา สำหรับในส่วนของการ กำกับดูแลการแสดงราคาสินค้าหรือบริการนั้นสามารถสรุปได้ ดังนี้

⁸ Price Control Act, สืบค้นวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2560 ,จาก <http://statutes.agc.gov.sg/aol/search/display/view>.

w3p;query=DocId%3A7892be7e-dc35-4e14-9fff-8bfde90feef1%20Depth%3A0%20Status%3Ainforce;rec=0

⁹ รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) เล่ม 2 โครงการพัฒนากฎหมายภายในประเทศเพื่อรองรับการเปิดเสรีการค้า (น.745-748), เล่มเดิม.

กฎหมายควบคุมราคาสินค้าและบริการฉบับนี้ยังได้กำหนดหน้าที่ให้ผู้ประกอบการที่มีการเสนอขายสินค้าหรือบริการที่มีการควบคุมต้องแสดงรายการราคาสินค้าและบริการให้อยู่ในตำแหน่งที่เห็นได้ชัดเจน ซึ่งหากมีการฝ่าฝืนก็จะมีตามความผิดตามกฎหมาย ทั้งนี้กฎหมายฉบับนี้ยังได้ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์กำหนดว่าสินค้าหรือบริการใดควรมีเครื่องหมายหรือข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ โดยการประกาศสิ่งๆ ที่ผู้ประกอบการต้องพึงกระทำในการเสนอขายสินค้าและบริการให้ผู้บริโภคทราบโดยทั่วกัน

สำหรับการกำกับดูแลราคาสินค้าของสหพันธรัฐมาเลเซียนั้น ได้กำหนดให้มีสภาพที่ปรึกษาด้านราคาที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดราคาสินค้าและบริการรวม สำหรับการควบคุมราคาสินค้าและบริการนั้นจะต้องได้รับการอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ของสหพันธรัฐมาเลเซีย โดยการกำหนดราคาสินค้าและบริการเป็นราคาสูงสุดและราคาต่ำสุดหรืออาจเป็นการกำหนดราคาคงที่ก็ได้ โดยที่ราคาควบคุมของสินค้าจะครอบคลุมถึงค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่ผู้ประกอบการจ่ายและผลกำไรตามสมควรที่ผู้ประกอบการจะได้รับ เมื่อมีการประกาศชนิดและราคาสินค้าและบริการออกมาแล้วจะต้องประกาศให้ผู้ประกอบการรับรู้ได้โดยง่ายเพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

กฎหมายว่าด้วยการควบคุมราคาสินค้าของสหพันธรัฐมาเลเซียได้กำหนดให้รัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดกลไกในการตรวจสอบผลกำไรจากการประกอบธุรกิจที่สูงเกินสมควรโดยพิจารณาจากหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่แตกต่างกันไปตามสถานการณ์ โดยพิจารณาปัจจัยแวดล้อมต่างๆ ประกอบกันเช่นเดียวกับการพิจารณาการกำหนดราคาสินค้าและบริการ เช่น จำนวนภาษีที่ผู้ประกอบการต้องจ่ายให้กับรัฐ ค่าใช้จ่ายต่างๆ ปริมาณความต้องการสินค้าของตลาด รวมถึงเงื่อนไขอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการกำหนดราคาสินค้าและบริการ เป็นต้น

3. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการเปรียบเทียบและวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำกับดูแลราคาสินค้าหรือบริการของประเทศไทยกับต่างประเทศพบว่าทำให้เกิดปัญหาในหลายประการตามที่ผู้เขียนได้เปรียบเทียบและวิเคราะห์ไปแล้วนั้น ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลราคาสินค้าและบริการของรัฐ ดังต่อไปนี้

3.1 ปัญหาการใช้มาตรการของฝ่ายปกครองเพื่อกำกับดูแลผู้ประกอบการให้ปิดป้ายแสดงราคาสินค้าหรือบริการ

เห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมในเนื้อหาของบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 ดังนี้

ให้คณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการแสดงราคาสินค้าหรือบริการไว้ให้ชัดเจน และครอบคลุมว่าสินค้านั้นการใดบ้างต้องปิดป้ายแสดงราคาสินค้าหรือบริการ หรือให้คณะกรรมการกำหนดให้สินค้านั้นหรือบริการทุกรายการต้องปิดป้ายแสดงราคาสินค้าหรือบริการให้ชัดเจน โดยอาจกำหนดข้อยกเว้นสำหรับสินค้าที่มีลักษณะเป็นการเฉพาะ

3.2 ปัญหาการใช้ดุลพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการใช้มาตรการทางปกครองเพื่อกำกับดูแลผู้ประกอบการให้ปิดป้ายแสดงราคาสินค้าหรือบริการ

เห็นควรดำเนินการ ดังนี้

3.2.1 เสนอให้คณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการแสดงราคาสินค้าหรือบริการไว้ให้ชัดเจน และครอบคลุมว่าสินค้านั้นการใดบ้างต้องปิดป้ายแสดงราคาสินค้าหรือบริการ หรือให้คณะกรรมการกำหนดให้สินค้านั้นหรือบริการทุกรายการต้องปิดป้ายแสดงราคาสินค้าหรือบริการให้ชัดเจน โดยอาจกำหนดข้อยกเว้นสำหรับสินค้าที่มีลักษณะเป็นการเฉพาะ

3.2.2 เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในกฎหมายตลอดจนสภาพปัญหา ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 ให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

3.2.3 ส่งเสริมการถ่ายทอดองค์ความรู้และประสบการณ์ด้านการปฏิบัติงาน จากผู้มีประสบการณ์การดำเนินงานตามพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 ให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

3.3 ปัญหาเกี่ยวกับการไม่มีหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดให้ถือว่าการทำให้ราคาต่ำเกินสมควร หรือสูงเกินสมควร หรือทำให้เกิดความปั่นป่วนซึ่งราคาของสินค้าหรือบริการ

เห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมในเนื้อหาของบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 ดังนี้

เดิมมาตรา 29 บัญญัติไว้ว่า “ห้ามมิให้ผู้ประกอบธุรกิจดำเนินการใดๆ โดยจงใจที่จะทำให้ราคาต่ำเกินสมควร หรือสูงเกินสมควร หรือทำให้เกิดความปั่นป่วนซึ่งราคาของสินค้าหรือบริการใด

คณะกรรมการอาจกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการที่ถือว่าการทำให้ราคาต่ำเกินสมควร หรือสูงเกินสมควร หรือทำให้เกิดความปั่นป่วนซึ่งราคาของสินค้าหรือบริการใดก็ได้ หลักเกณฑ์และวิธีการดังกล่าวให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา” เห็นควรเสนอแก้ไขเป็นดังนี้

“มาตรา 29 ห้ามมิให้ผู้ประกอบธุรกิจดำเนินการใดๆ โดยจงใจที่จะทำให้ราคาต่ำเกินสมควร หรือสูงเกินสมควร หรือทำให้เกิดความปั่นป่วนซึ่งราคาของสินค้าหรือบริการใด

ให้คณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการที่ถือว่าการทำให้ราคาต่ำเกินสมควร หรือสูงเกินสมควร หรือทำให้เกิดความปั่นป่วนซึ่งราคาของสินค้าหรือบริการใด หลักเกณฑ์และวิธีการดังกล่าวให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

3.4 ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคให้ได้รับความเป็นธรรมเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายอย่างอื่นที่นอกเหนือจากราคาสินค้าหรือบริการ

เห็นควรเสนอให้คณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการคิดราคาค่าใช้จ่ายอย่างอื่นที่นอกเหนือจากราคาสินค้าหรือบริการในอัตราที่เป็นธรรมแก่ผู้ประกอบการและประชาชนผู้บริโภค

บรรณานุกรม

ประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ฉบับที่ 45 พ.ศ. 2560 เรื่อง การแสดงราคาสินค้าและค่าบริการ.

พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542

ลาวณิชย์ ถนัดศิลป์ และคณะ. (2556). รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) เล่ม 2 โครงการพัฒนากฎหมายภายในประเทศเพื่อรองรับการเปิดเสรีการค้า. สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช กรุงเทพฯ : กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์.

วิบูลย์ ตั้งกิตติภากรณ์. (2525). การบังคับใช้กฎหมายป้องกันการผูกขาดในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อดุลย์ ยุววิทยาพาณิชย์ (2556). คำอธิบายกฎหมายพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์.

อินทัช วิสุทธิแพทย์. (2554). ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกำกับดูแลราคา ตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 : ศึกษาเฉพาะราคาขายปลีกไขไก่. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Price Control Act 1946. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2560, จาก http://www.academia.edu/9445101/Price_Control_and_Anti-Profiteering_LAWS_OF_MALAYSIA_Act_723_PRICE_CONTROL_AND_ANTI-PROFITEERING_ACT_2011

Price Control Act. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2560, จาก <http://statutes.agc.gov.sg/aol/search/display/view.w3p;query=DocId%3A7892be7e-dc35-4e14-9fff-8bfde90feef1%20Depth%3A0%20Status%3Ainforce;rec=0>

Republic Act No. 7581. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2560, จาก http://www.dilg.gov.ph/PDF_File/issuances/republic_acts/RA_7581.PDF.

Republic Act No.71. สืบค้นเมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2560, จาก <http://www.chanrobles.com/RepublicActNo.71.html#.WVThjuvyjDc>.